

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis Nider de ordine predicatorum

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Capitula octauī

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

Preceptum VIII Cap. I

Incipit pceptū. viij. Capitulum. I.

De octauū

A pceptum sic ponit Ex-
od. xx. et Deut. v. Nō
loqris pira prīmū tuū
falsū testimoniū. Sic
fm Aug. noie falsi testi-
monij p. prīmū dāt intelligit phibe-
ri omē in gñali mēdaciū saltē pñcio-
sū. qd etiā innit text. Imit. xix. dicē
Nō mentiemī. nec decipiat vnūsqz
prīmū suū. De q etiā intelligit illud
Sap. pmo. Ds qd mētē occidit aīaz.
Et ps. Perdes omēs q loquunt mē-
daciū. Imo fm Tho. ij. ij. q. cxxij. hic
phibent oīa pira ad locutionē pñne-
tia. qd saltē infert nocumētū pñmo.
vt mēdacia pñciosā. detractiōe blas-
phemie et hīnōl. De mēdacio igit trīs
pñcipaliter sunt vidēda. Pñmo qd sit.
et qñplex mēdaciū sit. et an omē mē-
daciū sit pñciū. Scdo i spālī qñ modis
qñ peccat mētēdo. Tercio qñ sit mor-
tale vñeniale pñciū. **Q**ñ ad pñmū
norādū. q ad mēdaciū fm Tho. et do-
ctores cōiter i. iij. dis. xxxviii. duo red-
runt. Pñmo falsa significatio. Scdo in-
tēno fallēdi. Et accipit intētio fallēdi
p intētiōe aliū decipiēdi aut sibi asse-
rēdi. qd dī pñt mēdaciū locosū. vbi
nō est sp intentio decipiēdi aliū. et fal-
sam sibi opīnionē generādī. put qbus
dā videt. Ex q pñz. q differētia ē inter
mētiri. et intē dicere mēdaciū. ad hoc
em q aliqz dicat mēdaciū duo pñ-
cia requirunt. Scd ad hoc qd qñ mētāt sur-
ficit secundū. sex q intēdat decipere. q
mentiri est pira mētē ire. Stat em q
qd aliqz verū qd credit eē falsū dicat
cū intētiōe aliū decipiēdi. tunc dīc p
mentē et tñ nō dicit mēdaciū. Cūqz
asseritio nō sit falsa. Exēpti gñā. Post.
to q pñceps non sit Stenne. et qz cre-
dita eū sibi esse pñcat. volendo aliū de-

cipere. Pñceps nō est Stenne. talis
mentit. q loquit p mentē. et tñverū dī-
cit. Simile ē si qñ dicit de re vendibi-
li quā credit malā q sit bona. cū in res
veritate sit bona. Scdo pñz ex pñdictis
q oīs q dicit mēdaciū mentit. h non
ecōuerso. Patet tertio. q dicens falsū
qd credit eē verū nec mentit. nec loqz
mēdaciū. vt dīc Aug. cū nō habeat
duplex cor. nec decipere intēdat. Exēp-
plū Aug. Si alicui gladiū cōmēdat
et dicat se redditurū. cū ille q cōmēdat
poposcerit. si forte gladiū repetat fu-
rens. manifestū est tñc nō eē reddēdū
donec restituat sanitas. nō em i ista p-
missione duplex cor habebat i. pñmit-
tente. **S**cdo notandū q mēdaciū
sit nō solū p vba s p facta scripta. nu-
tas et signa. vt pñz de hypocrisis et de
religiosis falsis signis. **N**ū mēda-
ciū i genere sic diffinit. Est falsa signi-
ficatio cū intētiōe fallēdi. Sine q hō
significet falsū voce. sepro. manu līn-
gua. signo vel veste. et si hoc facit cum
intentione fallēdi. aut falsū asserēdi.
q ē mēdaciū. **V**ocale aut mēdaciū
sic diffinit. Est falsa vocis significatio
cū intētiōe fallēdi. **T**ercio nōndūz
q nullū mēdaciū pñt fieri sine pñciō.
pñz Eccl. vii. Nōli velle mētiri oē mē-
daciū. assiduitas em illi nō est bona.
Ad idē est Aug. li. p mēdaciū dīcēs
Mēdaciōz multa sunt genera. h ea
vñuersalīr odisse dēm. Nullū em est
mēdaciū qd nō sit pñtū vitari. **N**ā sic
lux et tenebre. pietas et impietas. pñtū
et recte factū. vita et mors int se pñtū
sunt. Ita inter se sunt vitas et mēda-
ciū pñtū. **N**ū quāto amam illā. tā-
to istaz odisse debem. **N**ū Plato in
Thimeo. Voces impōsūte sunt vt pñtū
fiant volūtatē iudicia. h mentēs pñtū
facit. Et pñs. iij. Ethic. dicit. q mēda-
ciū fm se malum est et fugiendū. **D**e-
pñ aut bonū est et laudabile. Et rō est.

que omne mendacium est petiti. quia causa super
 indebita materia. maxime vocalis. et ictu
 dit actum et circumstantias ipsam actum neces-
 sario deformantes. sic est de furto et adul-
 terio. et ceteris hominibus voluntis cum mali-
 cia. ut dicit philosophus. ij. Ethic. Voces namque
 institute sunt ad significandum alijs me-
 tis preceptum. Unde indebitum est et hoc vocis
 institutione quod significet quod non ha-
 bet in mente. Secundo omne mendacium ex sua
 ratione dicitur intentione mala. scilicet intentione
 non decipiendi. et hominibus impossibile est esse
 bonum. **¶** Quo ad secundum principale nota-
 dum. quod secundum Augustinum. li. 8. mendacio octo sunt
 genera mendaciorum. Secundo. subdividit quin-
 tum in duo. Primum vocat mendacium in
 doctrina religiosa. scilicet cum quis cum intentione
 fallendi significat aliquid falsum. Hinc his
 qui fideles sunt. aut sacre scripture. aut etiam
 contrarium his qui pertinet ad bonos et christiana
 nos mores. Secundum genus mendacii est quod
 fit solum ad nocendum alteri iuste. siue in
 corpore. siue in rebus. siue in fama. siue etiam
 in anima. Et vocat mendacium quod nulli pro-
 dest et alicui nocet. Tertium est quod fit in pro-
 fitis bonis ad nocendum vni. propter
 utilitatem alteri. Et vocat mendacium quod
 prodest vni et nocet alteri. Et hec triplici-
 tia mendacia comprehenduntur sub mendacio
 pernicioso. Quartum vocat mendacium quod
 fit ex sola libidine mentendi. ut cum quis
 inenitit solum quoniam placet sibi et delectatur
 atque gaudet in mentiendo. Quintum vocat
 locosum. et est duplex secundum Augustinum. Primum
 quod fit solum causa delectandi alios. sic narra-
 re fabulas de quibus etiam audientes sciunt
 quod non est verum. nec decipiuntur audientes ut
 plurimum. cum etiam primo profectus non sit
 talis quod naturaliter creditur ab audientibus. Ali-
 ud quod fit causa loci secundum Augustinum. ubi dicitur. ut cum
 quis locando intendit alium decipere. ita quod au-
 dientes vere decipiuntur. non tamen in aliquo in quo
 sibi magnam nocumetum inferat. In quo
 locant illi qui sciunt eum decipere finaliter
 potest etiam ipse de hoc locari. **¶** Quoad modum

dicitur Augustinus. fuisse de mendacio. Ioseph
 qui veraciter voluit decipere fratres suos in
 vbiis istis. Exploratores esset. et ceteris
 sibi posset. Gen. xliij. Sextum est quod nul-
 li obest. id est nulli alteri a se. et tamen alicui pro-
 dest et in temporalibus rebus. Exemplificat Au-
 gustinus. Velut si quis per alium pecuniam
 iniuste auferenda sciat ubi sit. se nescire
 mentiat quicunque interrogante. Septi-
 mum est quod nulli obest sed alicui prodest in
 corpore. quia per ipsum impeditur alicuius mors
 aut alia lesio corporalis. Exemplum Augustinus.
 Velut nolens hominem ad mortem quantum
 pordere mentiat. Octauum quod nulli
 obest et alicui prodest ad defensionem et
 custodiam castitatem. Prima tria dicuntur
 perniciose mendacia quia videlicet nocent vel
 sunt nociva ex se cum mentior. vel de quo
 mentior. Illa tria locosa quod nulli prodest
 notabiliter nec obfunt. Sed tria ultima
 officiosa. quia utilitatis gratia fiunt. et prodest
 alicui et nulli obfunt. **¶** Primum ad ter-
 tium principale notandum. primo dicitur
 Augustinus. li. 8. mendacio ubi sic dicit. In his
 octo generibus tanto magis quis peccat cum
 mentitur. quanto mentiendo accedit ad octa-
 vum. Et tanto amplius. quanto mentiendo
 accedit ad primum. hec ille. Et hoc. ij. q.
 .q. ex. dicit. Si quis diligenter consideret secundum
 ordinem predicte annumerationis per octo-
 narium. sciet ordinem gradus culpe qui est
 in istis mendacijs. Nam bonum utile profert
 delectabili. et vita corporalis profert pecu-
 nie. honestas etiam ipsi corporali vite. Unde
 secundo notandum secundum eundem quod omne mendacium
 de quocunque genere mendaciorum sit quod dicitur in
 dei iniuriam et in honorationem aut pretem-
 tum. est mortale. ita quod propter hoc debet non
 solum ut quis decipiat. sed ultra hoc debet ea
 intentione et ad istum finem ut de hoc per
 in honorem. quia illud est directe contra dei
 charitatem. Primum vero genus octo men-
 daciorum inter cetera est gravissimum.
 Unde omne mendacium de primo genere est
 mortale petiti. quia quodlibet tale contra

Preceptum VIII Cap. I

Coꝛdat Gullb. in sū. victoꝝ dīcēs .
q̃ tres p̃me spēs sunt pctā mortalia si
ex deliberatōe dicant. **S**cdo ḡ z ter
tio genere mētēs nō solū peccat p̃tra
hoc p̃ceptū. viij. h̃ etiā si damnā intū
lit sic p̃mo. tenet sibi recōpensare .
De istis mēdacijz itelligit illud **Ps̃.**
Perdes oēs q̃ loquunt mēdaciū. **Et**
Sap̃ie. i. **D**s qđ mētē occidit aiām .
Mēdaciā vō altoꝝ q̃nq; genēz nō sūt
de se z de suo genere mortalia peccata
h̃ solū venialia. eo qđ nō sūt p̃pter finē
aliquē. qui cōtrariet̃ charitati dei. aut
proximi. vt p̃z de mendoso vbi inten
dit p̃p̃ia delectatio. z de locofo vbi in
tendit. aut altoꝝ leuis delectatio . aut
locus aliq̃s. z de officioso in quo iten
dit aliq̃ vtilitas primoz. **Q**uis autēz
fin **Aug̃.** vbi p̃us. h̃mōi q̃nq; menda
cia nō sūt mortalia de se. z ex suo ge
nere qñ in eis nō intēdit finis q̃ sit cō
tra charitatem. **P**nt tñ fin **Tho.** vbi
p̃ius z **Sc̃o.** in trib⁹ fieri mortalia per
accidēs rōne scādalt. aut alicui⁹ dāni.
aut alteri⁹ talis nati seq̃. vt dñ q̃s suo
mēdacio nō intēdit malū z tñ est veri
simile qđ ex mēdacio suo oriat̃ scanda
lū etiā pusilloꝝ. aut notabile damnū
proximo. z tñ p̃pter vitandū h̃mōi scā
dalū aut p̃mi damnū nō vult mēda
ciū omittere. **I**tē pōt fieri mortale ra
tione nimie libidinis. vt cuꝝ hō suam
aut alterius delectationē quā habet .
aut intēdit in mēdacio preponit dile
ctionē dei. aut mādato eius. ita qđ an
teq̃ velit ista desiderata delectatione
in mendacio carere parus est pot⁹ fa
cere p̃tra dei mādātū. **E**t ita pōt intel
ligi illd **Aug̃.** Nullū pctm̃ ē adeo ve
niale quod non fiat mortale si placer.

Tres q̃uis mēdaciū locofoz z offi
ciosoz de se nō sūt mortalia. nec vī
ris imp̃fici. nec etiā fin **Tho.** p̃fectis
q̃ sūt in statu p̃fectōis acq̃dere. vt re
ligiosi sūt. nisi forte rōne scādalt. tñ

fm Sco. vbi pns. sūt mortalia vtracq;
 mēdaciū vtriusq; exhibē in statu pfectio
 nis exercēde. In exercēdo act⁹ q̄ com
 petūt eis rōne talis stat⁹ pfectōis. puta
 docere. iudicare. p̄dicare. Hō ē. qz per
 vtracq; mēdaciā auferit bonitas doctri
 ne quā p̄dicat. Iuxta illd Aug. i epla
 fungamēn. Si ad scripturas sacras ad
 mēta fuerint q̄ntūcūq; locosa. mēda
 cia n̄hil remanet i eis soliditatis. pu
 ta si plar⁹ p̄dicet. misceat mēdaciū lo
 cosum. n̄hil remanet soliditatis i do
 ctrina illa. Pōt em̄ q̄cūq; dubitare de
 quocūq; dicto ab eo. sic de alio. v̄ q̄
 rōne nō assentire illi mēdacio locoso
 pari rōne nec alij. Et ita p̄iret autori
 tas doctorū ecclie in docēdo. perirent
 etiā vtilitates ppli audientis consilij in
 iudicio solēti. et intelligo ita q̄ nō per
 cipiat illud mēdaciū eē dictū seorsuz
 ab actu docēdi v̄l iudicādi. Dū em̄ ali
 q̄s sedet ad iudiciū pōt aliquā trufam
 admiscere q̄ ex mō loq̄ndi scilicet nō esse
 de iudicio. h̄ Sco. Et sic p̄ q̄ntū perī
 culū sit plar⁹ p̄fatis vtriusq; i statu p̄fe
 ctionis exercēde. q̄n exercēt act⁹ talis
 status p̄fectiōis. vt sunt predicare. iū
 dicare. docere publice. p̄tūc mētiri lo
 cose v̄l officiose qz plures doctores cō
 cedūt q̄ sint mortalia. Et videt idē te
 nere sanctus Tho. vbi pns. Cū em̄ vt
 dicit ponant in statu veritatis seruan
 de. qz veritatē tenēt ex suo officio i iū
 dicio vel in doctrina. p̄tra q̄ si mētāt.
 erit p̄ctū mortale. i alijs aut nō opor
 tet. h̄ Tho. Dic tū De. de pa. sup. lūj.
 dist. xxvij. Mētiri in iudicio cōsciētie.
 id ē. in cōfessōe sacramentali semp est
 mortale. sicut et pluriū deliberatū p̄p̄
 dei irreuerentiā annexā. Nō sic aut in
 foro exteriori simplex mēdaciū ē p̄ctū
 mortale. nisi q̄n ledit p̄mū. vt si ad
 vocatus ad vāā gl̄iam falso inducat
 legē ad verā p̄clisiōz. h̄ ille. Est aut
 ome mēdaciū q̄nq; de causis detestā.

dām. P̄rio q̄ origo eius ē diabolica.
 Dñ Gen. iij. Neq̄q; moriemini. Job.
 .xliij. Dū loquit scz demon mēdaciū.
 ex p̄p̄is loquit. qz mēdar ē. et p̄ ei⁹.
 Et ibidē. Vos ex p̄e diabolo estis et
 desideria p̄is v̄l vultis facere. Scdo.
 qz inq̄nat mēbrū qd̄ maioris p̄centia
 eēt dignus scz os. Prouerb. xij. Abom
 inatio ē dñi labia mēdaciā. Exem
 plū de h̄ntes os plenū muscis fetidis
 Tercio qz ois mēdar q̄si quidaz p̄di
 tor est. Vult em̄ q̄ ille cui mētū fides
 sibi adhibeat. et tñ fidem nō seruat ei.
 immovult decipe. vt p̄z in rōne mētū
 ri. qd̄ est p̄tra mentes ire. Quarto. qz
 valde nociuū ē toti ecclie. Facit em̄
 vt vix alicui fides adhibeat. Dñ p̄p̄
 mēdaciā multiplicat p̄surā. diffide
 tie. lites. et h̄mōi. Dñ de mēdaciis.
 Diere. ix. Sagittavulneras lingua eo
 rū. dolū locuta ē. Quito qz ei⁹ v̄tatio
 oīonē cito facit exaudiri. Exēplū i v̄l
 tasparrū. vbi fratrib⁹ anglico misterio
 trāslatis p̄ fluvij ad quendā heremi
 tam. ab eo q̄rētib⁹ de ei⁹ v̄tā. R̄. a tē
 pore p̄uersiōis nūq; de ore meo mē
 daciū exiit. et quicqd̄ p̄erij a domo
 sine mora consecutus sum.

Capitulum. ij.

P̄mo inde vidēda sūt adhuc tria
 principalit. P̄rio de p̄ctis ois
 in q̄b⁹ q̄s facilliter mētū. vel sp.
 Scdo de mendacio in ope vel gestu.
 Tercio dubiū de perplexitate. Dñ
 ad p̄mū pōt qd̄ mēdaciū incurrere. p̄
 misso. factatā et adulatōe lingue. P̄
 mo p̄missiōe. Dñ fm Tho. ij. q. q. c. x.
 si ille q̄ aliqd̄ p̄mittit non habeat aim
 faciēdi qd̄ p̄mittit mētū. si v̄o habeat
 non mentitur. quia nō loquit p̄tra id
 qd̄ gerit in mēte. Si v̄o nō facit qd̄ p̄
 misit. tūc videt infideliter agere p̄ hoc
 q̄ animus mutat. Pōt tñ excusari ex
 duobus. P̄mo mō si p̄misit id qd̄ est
 manifeste illicitū. qz p̄mittendo pec

Preceptum VIII Cap. II

canit. morādo at ppositū bñ fac. Alio
mō si sint mutare cōditōes psonar z
negocia. Ad b em q hō teneat facere
qđ pmissit dīc Seneca. lī. d bñficijs. re
grit q oia imutata pmaneat. vñ z apls
nō ē mētī nō implēs qđ pmissit cuz
nō iuit Chorintū. ij. Cor. j. z b ppe im
pedimēta q supuenerūt. b Tho. Et
vident i pmissio simplici mltē pditōes
intelligi. sic z fm Hosti. i simplici iur
ramēto. Nā qñ iuro q faciā. intelligit.
si deo placuerit. si pape vel plato pla
cuerit vñ nō displicuerit. si res i eodez
statu pmaserit. Vñ si apud me depo
nis gladiū z tibi pmitto restituē. si po
stea furis. res i alio statu ē. Itē si m fi
dē fuauer. Nō fuatī em fidē n opor
tet fidē fuari. Vñ si nō facis m qđ p
misisti. nō tibi teneor. ex de iurē iurā.
puenit. Itē si supior nō pdirerit. Itē
si facultas seu possibilitas se obiu
rit. vñ excusat nēctas vñ impossibilitas
Tū nō potēs soluē pus debet bonis
ce. re. vñ cū alio p posse cōcordare vñ
de. et cū illo cū obligat. Secūdo
mentit qđ factātia. De qvide in terla
specie supbie. pcepto pmo. ca. xij. A.
Iactator aut vt dīc pbs. iij. Ebi. sin
git de se maiora exatib? qñq nullius
grā. qñq aut grā glorie vel honoris.
qñq aut grā argēt. Vñ Tho. ij. q.
cxij. dīc. Iactātia ppe importare vi
det q hō verbis se extollat. Illa em q
hō longe vult iactare in altuz eleuat.
Tūc aut qđ ppe se extollit qñ d se su
pra se aliqd dicit. Nō qđē ptingit du
pliciter. Qñq em loquit d se nō qdem
supra illud qđ in se ē. s supra illud qđ
de eo hoies opinant. Nō aplus refu
giens dicit. ij. Cor. xij. Precor ne qđ
existimet me supra id qđ videt in me.
aur audir ex me. Alio mō qđ p vba se
extollit loquēs de se aliqd supra illud
qđ in se ē fm rei vitar. Et vtroq mō
dī iactātia. pmo mō m magis ppe. z

opponit iactātia vitar. Qñ aut sit sa
crātia pcm mortale. z qñ nō. dīc ibidē
Duplicitē iactātia pōt piderari. Vno
mō fm se put ē mēdaciū qđdā. z sic ē
qñq mortale pcm qñq ventale. Mor
tale qđē qñ qđ iactant de se pferit qđ ē
pra gloriā dei. sic ex psona Tyri regis
dīc Ezech. xxvij. Eleuatus ē cor tuū z
dixisti. deus ego sum. Vel ē pra cha
tatē pmi. sic cū aliqđ iactādo seipm
pumpit i pumellas altor. sic habet
Auc. xvij. d phariseo q dicit. Nō suz
sicut ceteri hoim. raptores. adulteri.
inusti. velut etiā b publican. Qñq
vo est pcm ventale. qñ sez qđ de se ia
ctat q neq sunt pra deū. nec pra pmi
mum. Alio mō pōt piderari fm suaz
causam. scz superbiā vñ appetitū lucrī
aut inanis glorie. z sic si pcedat ex su
perbiā vel inani gloriā que si sit pcm
mortale. tūc ipsa iactātia erit peccatū
mortale. alioqn erit pcm ventale. S
si quis pumpt in iactantia ppter ap
petitū lucrī. hoc videt tam ptinere
ad pmi deceptionē z damnu. Et id
talis iactātia magis est peccatū mor
tale. Vnde dicit pbs. iij. Ebi. q tur
pior est qui se iactat causa lucrī q qui
se iactat causa glorie vel honoris. Nō
est m mortale pcm semp. qz posset ēē
tale lucrū ex quo alius nō dānificaret
Tertio quidā memint adulatiōe.
Est aut vt qdam ait. Adulatio. puerfa
laudatio. Vnde nomē laudationis z
adulationis eisdē litteris pstat. s non
eodē modo ordinatis Alex. de hal. in
summa dicit. Adulatio sic deservit.
Est peccatū ex fmone vane laudis al
teri exhibitū intēione placēdi. Vñ
bitat qñ adulatio sit pcm mortale vel
nō. Nū. idē ibidē. Quedā adulatio ē
q sit in fouendo peccatōē in peccatō.
hec est semp mortale pcm. Quedam
vo sit intēiōe vt pfit alientz nulli ob
st. z hec est ventale pcm. Quedā vo

est q̄ sit ex sola intentiōe placendi. nō
ut p̄sit vel oblit. Et hec aliq̄ veniale
p̄ctm̄ est. aliq̄ mortale. Qñ em̄ sit ex
animi lenitate. veniale est. Qñ s̄o sit
ex consuetudine ducēte in premp̄iū z li-
bidinē mortale. tūc est mortale. h̄ ille
hoc viciū x̄ps maxie fugit. Vñ glo.
sup̄ illo **Matt. xxi.** Relictis illis abiit
foras extra ciuitatē. q̄ paup̄ erat nul-
li adulatus. nullū in tāta ciuitate inue-
nit hospitē. h̄ apud **Azariū** recept⁹ est
Et ap̄ls. **j. Thessal. ij.** Neq̄ aliq̄ fui-
mus in simone adulatiōis. sic vos sci-
tis. nec occasione auaricie. deus testis
est. **¶** Est aut̄ adulatiōis viciū detestā-
dū multipliciter. Primo. q̄a adulator
nutrix ē diaboli. lactās diaboli filios
iacte adulatiōis **Thren. iij.** Lame nu-
dauērūt māmas. lactauerūt carulos
suos. **Lamia** em̄ dī q̄si lania suis feti-
bus crudelior. q̄ eos laniat q̄s videt
lactare. Sic adulator quē mulcer lau-
dādo in petō laniat i p̄tinacia. Scōo
est locusta. q̄ estate p̄speritatis canit.
et hyeme aduersitatis silet **Ecc̄. xiiij.**
Dives locutus ē. z om̄s tacuerunt. z
verbū ei⁹ vsq̄ ad nubes pducēt. Pau-
per locutus ē z dicent. q̄s est hic: **Ter-**
tio sunt adultores syrene fm̄ **Boetii**
vsq̄ ad exterminū dulces voce. h̄ ob-
strucis curib⁹ fugiēde. **Quarto** sunt
lotiores capitū p̄ oleū. **Ps̄.** Corripiet
me iustus in misericōdia z increpabit me.
oleū aut̄ p̄ctōis nō impinguet caput
meū. **Quinto** sunt sacerdotes diabo-
li hoies viuos sepeliētes. Vñ **Greg.**
sup̄ illo **Matt̄. viij.** Dimitte mortu-
os sepelire mortuos suos. Mortui
mortuos sepeliūt cū p̄ctōr p̄ctōrē ag-
gere adulatiōis p̄mit. **Propt̄** illa x̄ps
ait **Luc. vi.** De vobis cui⁹ b̄ndixerint
vobis hoies. glo. **Magna** p̄s pene ē
peccatori sua scelera nō argui. h̄ insu-
per quasi b̄n gesta laudari. Et sup̄ il-
lud **Ps̄.** Deus in adiutoriū meū in-

tende. dīc̄ **Augu.** Plus nocet lingua
adulatoris q̄ man⁹ p̄secutoris. **Estate**
iij. **Popule** me⁹ q̄ te beatū dicit. ip̄s
te decipiunt. **¶** Dubitat̄. q̄le remediū
sit adhibendū adulari dī. **R̄. Alex. f.**
vbi p̄us. q̄ triplex specialiter. **¶** Vñ
intra p̄p̄ie fragilitatis p̄sideratio. que
hoiem p̄fecte humiliat. **¶** Vñ **Thren.**
iij. Ego vir videns paup̄tatē meā. **¶** Et
Nichee. vi. Viliatio tua in medio
tui. **¶** Alia duo sunt extra. **¶** Vñ est ex
parte iusti hois. z dicit fidelis z discre-
ta correctio. **¶** Vñ sup̄ illud **Ps̄.** Oleū
aut̄ p̄ctōis nō impinguet caput meū
glo. Sustinet fidelis argui a viro ius-
to in misericōdia. z non laudari a p̄ctōre
Aliud ē ex parte p̄ctōis sc̄z detractio
que est remediū nō p̄ causam. h̄ p̄ oc-
casionē. **¶** Vñ **Greg.** Sciendū q̄ ne im-
moderatis laudib⁹ eleuemur plerūq̄
miro rectoris n̄ri moderamine detra-
ctionibus lacerari p̄mittimur. vt qd
vox laudātis eleuat. lingua detrahen-
tis hūiliet. **¶** Quo ad secundū p̄nci-
pale. sc̄z de simulatione. **¶** Notandū. q̄
differūt simulatio z hypocrisis. sic in
peri⁹ z inferi⁹. **¶** Simulatio ē p̄p̄ie mē-
daciū qd̄ in exteriorib⁹ signis factoris
cōsistit. vt dīc̄ **Tho. ij. q. cxj.** nō aut̄
refert. virū aliq̄s mentiat̄ vbo v̄l quo-
cunq̄ alio facto. **¶** Simulatio tñ largi⁹
capit̄ sepe p̄ quacūq̄ fictione. **¶** S̄z hy-
pocrisis est nō quecunq̄ simulatio. h̄
solū illa q̄ quis simulat p̄sonā alteri⁹
sicut cui⁹ p̄ctōr assimulat p̄sonā iusti.
¶ De h̄ habes qd̄a p̄mo p̄cepto d̄ hypo-
crisi. **¶** De simulatiōe igit̄ dīc̄ **Sco. i. dīl.**
xxviij. Aliq̄s pōt simulare p̄ argu-
mēta p̄babilia assumēdo aliq̄ bona si-
bi inesse q̄ nō insunt. puta p̄ genufle-
xiones z adoraciones. deuotionē sibi
in esse q̄ nō inest. z talis simulatio ē hy-
pocrisis p̄ctm̄. aliq̄s etiā pōt simula-
re mala nō inesse. vel ostēdēdo signa
opp̄ita his q̄ p̄suevit. v̄l opp̄ita ma-

Preceptum VIII Capi. III

lis. vñ nō ostendendo signa q̄ cōter p̄ue-
nerant seq̄ illa mala. Et p̄mū istoz vñ
dē p̄uere ad hypocrisisim. puta si q̄s
luxuriosus audies d̄ mulierib⁹ spuat
in signū castitatē excreas. et tñ habeat
oppositū i corde. Secūdū nō ē malū
aliqd̄. imo si pōt ē i malo ē laudabi-
le. q̄ vitupabile ē publicare. eo mō q̄
dicit de q̄busdā q̄ p̄ctm suū publica-
uerunt et nō tacerūt. et si maluz sit in
corde interi⁹ tñ addere malū signū ex-
terius ē addere malū malo. In disse-
rentibus aut aliqd̄ pōt aliq̄ facere q̄ ex
nā sui sunt signa alicui⁹. Aliqd̄ em p̄
facē illa que non sūt signa ex nā sui s̄
scit ea p̄cepta a p̄ntibus tāq̄ signa. puta
ex nā rei sudare ē signū fatigatiōis vñ
alicui⁹ resolutiōis corporalis. Spuma
re aut q̄ salua currat p̄ barbā nō ē ex
nā signū insanie mētis pōt em cōpos
mētis emittere saluā vñ currat p̄bar-
bam. tñ a circūstātib⁹ pōt aliqd̄ scire
hoc indicādus sicut signū furie puta.
q̄ illa p̄uenerūt signa ē furiosoz in
terra illa. Vniuersalit̄ q̄ de simulatio-
nibus p̄ma et secūda dico. q̄ sunt p̄ctā
et frequēter mortalia. q̄ hypocrisis et
simulatio. Tertia dūmodo malū nō
cōcomitet̄ ē laudabilis. ita q̄ hō non
ostendat vnū malū p̄ aliud malū. Et in
indifferētib⁹ simulatio p̄ma si ē i ali-
quib⁹ ē forte mala. s̄ nō grauit̄. puta
si q̄s posset se facē sudare licet nō labo-
rasset. quēadmodū q̄daz ioculatores
vñt corporib⁹ suis ad aliqd̄ motus
significātes alias dispositiōes q̄ nō in-
sunt eis. nec p̄cesserūt. Simulatio alia
q̄ est scōa in idifferētib⁹ nec p̄ctm ē. et
talis fuit simulatio Dauid. i. Reg. xxi.
hec Seco. Circa tertiū p̄ncipale qd̄
sit faciendū in tali casu et lib⁹. Aliqd̄
querit ad morte quē abscondit p̄fectus
vir. vñt apparitores. et q̄runt ab ab-
scōdere vbi sit latitās. aut rñdet ibi. et
tunc erit p̄ditoz. aut rñdet se nescire. et

sic mētis. aut tacet. et sic p̄dere videt. s̄
est p̄plexus. Rñdet Altisiodore. De
bet deludere apparitores. sic dicebat
p̄positū. sic dicēdo. Credit̄ q̄ si ip̄e
esset hīc ego dicerē vobis. Vñ debet
rñdere sicut respōdit ille sanct⁹ ep̄us.
de q̄ exēplū ponit bñs Aug. li. 3 mē-
dacii. qui abscondit quendā miserū q̄
querēbat ad mortē. et vñ ab ip̄o ep̄o
q̄rerēt apparitores vbi ille esset. Rñ.
nec possum mentiri. nec possum esse
proditor.

Capitulum. iij.

De falsitate hactenus dictū ē. s̄
mō de testificatiōe vidēda sunt
tria. Primo in q̄bus casib⁹ q̄s
tenet testificari. Secō an falsuz testi-
moniū semp sit mortale p̄ctm. Tercio
quō q̄s testificādo vel alias asserendo
possit iurare. et q̄ scire debeat q̄ iurat
testificando. Quo ad p̄mum notat
Tho. ij. ij. q. lxx. In testimonio seren-
do distinguēdū ē. q̄ aliqui requirūt testi-
moniū alicui⁹ aliqui nō requirūt. Si req̄-
rit testimoniū s̄bāti auctoritate supio-
ris. cui i his q̄ ad iusticiā p̄tinet obedire
tenet. et tūc nō est dubiū qn̄ testimo-
niū teneat ferre i his i q̄b⁹ fm ordinē
iuris testimoniū ab eo exigit̄. puta in
manifestis et i his d̄ q̄b⁹ ifamia p̄cessit
Si aut̄ exigit̄ ab eo testimoniū i alijs
puta i occultis. et de q̄b⁹ ifamia nō p̄ces-
sit. nō tenet ad testificādū. Si vñ req̄-
rat ei⁹ testimoniū nō auctoritate supio-
ris cui obedire tenet. tūc distinguēdū
est. Quia si testimoniū req̄rat ad libe-
rādū hoiem ab iusta morte. seu pena
q̄cunq̄. vñ falsa etiā ifamia. vñ etiā ab
iniq̄ dāno. tūc tenet hō ad testificādū
s̄ si ei⁹ testimoniū n̄ req̄rat tenet facē qd̄
in se ē vñ vitatē. denūciat alicui q̄ ad B
possit p̄desse. Dicit em Ps. Eripite
pauperē. et egenū de manu p̄cōris li-
berate. Et Prover. xxiij. Erue eos q̄
ducūt ad mortē. Et Ro. 8. Digni sūt

morte nō solū q̄ faciūt. s̄ z q̄ p̄sentit
faciētib⁹. **O**bi glo. Cōfentire ē tacere
cū possis redarguere. **S**up his vō q̄
p̄tinēt ad dānationē alicui⁹ non tenet
q̄s ferre testimoniū. nisi cū a supiore
cōpellit fm ordinē iuris. qz si circa b
vitas occultet. nulli ex b spāle dānuz
nascit. v̄ si imineat piculū accusatori
nō ē curādū. qz ipse se i b piculū spōre
ingessit. **A**lla aut rō ē d eo cui piculū
iminet eo nolēte. **B** Tho. **S**z dubi-
tat. an testimoniū possit licite fieri de
his q̄ alicui s̄b secreto sūt p̄missa. **P**ro
cui⁹ solutiōe notādū. q̄ triplex ē secre-
tū. **U**nū qd s̄b sigillo p̄fessōis cadit.
Aliū qd sigillo secreti regit. **E**t sit du-
p̄l. vno mō q̄ p̄mittēs exp̄mat se dicē
s̄b sigillo secreti. **A**lio mō q̄ nō exp̄-
mat. s̄ tñ nā fimonis vel rei illū expo-
scar. videlz q̄ teneat s̄b sigillo secreti.
De his trib⁹ dīc̄ **P**e. pal. sup. iij. dīc̄.
.xxj. **Q**uis frāgēs q̄libet horz. vide-
licet p̄mo mō z scō mō dīctorz sigil-
loz peccet mortalit. tñ graui⁹ frāgens
sigillū p̄fessōis. **N**ec solū ē fractoz si
gillū p̄dītor cui ē aliqd exp̄sse cōmis-
sum vt arcanū. s̄ etiā ex nā facti si vi-
deat tale q̄ reuelario noceret. m̄n tñ
ceterz p̄b⁹ q̄ si ad b se obligasset. **N**ā
seru⁹ auscultās a casu v̄ a p̄posito se-
cretū qd tractat in curia dñi sui. z po-
stea id reuelat forinsecus. cōmittit cri-
mē p̄ dñm suū z curiā eius. **U**n talis
seru⁹ fm ius civile grauiter puniret.
Sacrm aut p̄nie seu p̄fessōis ē qd daz
secretū qd secrete tractat i curia sumi
regis. qz tractat corā illo q̄ rep̄tat p̄-
sonā ei⁹. **Q**uilibet p̄d hō seru⁹ dei est
s̄ ille q̄ audiret a p̄fessore p̄ctā cōfessa
teneret ea celare. **B** **P**e. **E**t eadē rō v̄
de illo q̄ p̄fētis alicui⁹ p̄ctā audiret a
casu v̄ a p̄posito. **A**lij doctores addū
Qui dolose audit p̄fētē mortali pec-
cat. s̄ nō q̄ a casu. **A**lmo tñ tenet cēla-
re. **N**ō p̄m qz p̄ legē nāc facit. z p̄ cha-

tatē p̄m. imo p̄ dei sacrm. **E**t addit
Pe. de pal. **P**enitēs etiā si ex reuela-
tione iunctōis p̄nie p̄babiliter crederet
p̄fessore ledi. tenet celare. alio qn esset
maledict⁹ s̄c̄ **C**ham q̄ discoopuit vel
nō opuit. s̄ derisit verēda p̄is. **S**i em
ex b se q̄ret v̄ derisio simplic̄ v̄ offen-
sio. qz p̄hibuit loq̄ cū p̄sona suspecta
nō d̄z dicē tal b m̄ injūxit. qz forte ille
inficeret eū. **B** ille. **C** **A**d p̄positū du-
biū. **R**ñ. **T**ho. vbi p̄us sic. de ill q̄ hōi
cōmissa sūt i secreto p̄ p̄fessionē. nullo
mō d̄z testimoniū ferre. qz h̄mōi n̄ scit
vt hō. s̄ tāq̄ dei mister. **E**t mai⁹ ē vin-
culū sacri. q̄libz hōis p̄cepto. **C**irca ea
vō q̄ talit hōi s̄b secreto cōmittunt. d̄i
stinguēdū ē. **Q**uāq̄ em sūt talia q̄ statū
cū ad noticiā hōis veniūt hō ea mani-
festare tenet. puta si p̄tinent ad corra-
ptionē m̄ritū d̄is spūalē v̄ corpālē. v̄
in ḡue dānū alicui⁹ p̄sone. v̄ si qd ali-
ud h̄mōi ē. p̄palare tenet. v̄ testificā-
do v̄ denunciādo. z s̄ b debitū obliga-
ri nō pōt p̄ secretū cōmissū. qz i b frā-
geret fidē quā alteri d̄z. **Q**uāq̄ vō sūt
talit q̄ q̄s p̄dere nō tenet. v̄ pōt obli-
gari ex b q̄ sibi s̄b secreto cōmittunt.
Et tūc nullo mō tenet ea aliq̄s p̄dere
etiā ex p̄cepto supioris. qz suare fidē ē
de iure nālī. **N**ihil aut pōt p̄cipi hōi p̄
id qd ē de iure nālī. **H**ec **T**ho. **S**ed d̄i
ceres. qdā tñ tenet celare q̄ aliqd in cō-
fessōe audiret. **R**ñ. **S**emp z p̄ semp.
Item q̄reres. quā penā incidit q̄ arca
nū alicui⁹ p̄dit illicitē. **R**ñ. **S**i quis
publice reuelat aliqd secretum crimē
imponit sibi aliqua pena. scz infamia
Impostor em criminis culasē qd
p̄bare non pōt p̄ calūniatore habe-
tur. **E**xtra de calūnia. **E**t talis ē ille q̄
reuelat qd cūq̄ secretū crimē qd p̄-
bare non pōt. **D**ubitat cōsequēter.
an quis teneat accusare p̄mū. **R**ñ.
Tho. ij. q. lxvij. **D**ifferētia ē int̄ de
nūciationē z accusationē. **I**n p̄mo ag-

Preceptum VII Cap. III

tenditur emendatio fratris. In secundum puniatio criminis. Bene autem patris vite non per se expetunt. quia non est hic vltimus retributio temporis. Sed inquit sunt medicinales conferentes. vel ad emendationem persone peccantis. vel ad bonum rei publice. cuius quod periculis per punitionem peccantis. quorum primum incedit in denunciatione. secundum autem proprie pertinet ad accusationem. Et ideo si crimen fuerit tale quod vergat in detrimentum reipublice. teneat homo ad accusationes. dummodo sufficienter possit probare. quod pertinet ad officium accusatoris. puta cum peccatum alicuius vergit in multitudinis corruptionem corporalem siue spirituale. Si autem non fuerit tale peccatum quod in multitudinem reducat. vel etiam si sufficenter probatione non possit adhibere. non teneat ad accusandum. quia ad hoc nullus teneat quod non potest debito modo perficere. Sed contra. Non licet reuelare quod quis in secreto recepit. quia hoc est infideliter agere. si stat solus in secreto quod scire. primum malum. et cetera. Rationem. Reuelare secretum in malum persone infidelitas est. non autem si reueletur propter bonum commone quod semper preferendum est privato bono. Et ideo contra bonum commone. nullum licet secretum recipere. necesse est omnino secretum quod per sufficietes testes potest probari. Item Thoma. Sed non quod subditi possint accusare suos superiores. Rationem. ibidem. Subditi superiores suos accusare prohibentur. quia non affectio charitatis sed sua pravitate vult eorum diffamare et reprehendere quod vult. Vel si subditi accusare volentes fuerint criminosi vel heretici. item. quod. vij. alioquin fuerint alii idonei ad accusandum licet subditis ex charitate suos superiores accusare. Quod ad secundum principalem. virum falsum testimonium sit ipse peccatum mortale. Rationem. Thoma. item. quod. lxx. Falsus testimonium dupliciter habet deformitatem. Primo modo de perjurio. quia testes non admittunt nisi iurati ex hoc semper est peccatum mortale. Alio modo ex violatione iusticie

et hoc modo est mortale peccatum in suo genere. sicut quilibet iniusticia. Et ideo in precepto decalogi sub hac forma interdictum falsum testimonium. cum dicitur Exo. xxi. Non loquaris contra proximum tuum falsum testimonium. Non enim contra aliquem facit quod eum ab iniuria facienda impedit. sed solus quod ei sua iusticia tollit. Tertio modo ex ipsa falsitate. finem quod omne mendacium est peccatum. et ex hoc non habet falsum testimonium quod sit ipse mortale peccatum. Dubitatur utrum iuramentum obliget finem intentionem recipientis. Rationem. Thoma. super. item. dist. xxxix. et. item. quod. lxxix. ar. ii. Iuramentum promissorium obligat de necessitate culpa cuiuslibet. unde obligat ad illud esse faciendum quo non facto incurrit culpa. Distinguidum est ergo in eo qui iurat. autem enim. simpliciter. autem dolose iurat. Si iurat de. o. se. ex duabus partibus potest culpa sequi. ex fractione iuramentum ex dolo. Quis ergo ex ipsa ratione iuramenti inquit iuramentum non obliget ad servandum ipsum. nisi finem suam intentionem. ad obligationem emulatas requirit. sicut etiam ad votum. tamen ex necessitate iuramenti inquit dolosum fuit obligat ad servandum talis quod ex dolo ei alio non ledat. et hoc est quod finem intentionem recipientis. iuramentum implet. unde debet servari finem sanum intellectum ei cui iuramentum prestat. Unde Iudith. Quotiescumque ante vestros quis iuret. deus tamen qui prescientis testis est hoc ita accipit sicut ille cui iuratur intelligit. Et quod illa verba intelligant de iuramento doloso. patet per ea que sic subdit. Duplicitate reus fit quod nomen dei invanum assumit. et primum dolo capit. Si autem simpliciter. id est. absque dolo iurat. tunc obligat in foro conscientioso solum finem intentionem iurantis non recipientis. Unde Gregorius. xxvij. moral. Hanc aures talia verba nostra dicant quia foris sonant. divina vero iudicia talia foris audiunt qualia ex intimis proferuntur. Sed talis sine dolo iurans in foro conscientioso ubi inten-

tio ignorat. obligat fin q vba cōter
 accipi solēt. h̄ ille. Et addit. Iuramen
 tū nō d̄z haberi nisi de aliq re de q ali
 quis firmiter cert⁹ est. z nō ē nisi cum
 magna cautela adhibēdū. Quidū tñ
 q in qbusdā casib⁹ p̄t aliq iurare qb⁹
 de re nō cōstat. nisi p fidē seu credulit
 ratē. Vñ maḡ in. iij. dist. xxxiij. dīc.
 q si mulier causat frigiditatē mariti.
 ipaz ipse iurabūt de eo q nunq com
 mixti sint. z sine fraude cū septia ma
 nu. p̄p̄in quoy. Sacramētales. n. tunc
 iurabūt q credunt ecclē vera iurasse.
 Idē iuris ē si separent ppter artitudi
 nē mulieris. Sicut etiā in li. v. de pur
 gatiōe. ca. xliij. iurare papa mādāt p
 purgatione cuiusdā decani infamati.
 Silla habes i Sco. vi post dīcēt. S̄
 dubitat. quō d̄r verba obligantiū iel
 ligi. h̄. Sco. q. penul. qdlib. sui. Ad
 istō dubitū habet r̄sio ex. de spon. ex
 literis. vbi d̄r sic. Si alter nō intel
 xit qd alter pposuit ad cōem vbi intel
 ligentiam recurrat. z cogat vterq vba
 prolata in sensu illo retinere quē solēt
 recte intelligētib⁹ generare. Et glo. ad
 ducit illud. ff. d̄ suppel. le. l. labor. Nō
 ex opinionibus singulor. h̄ ex cōvso
 loquētiū verba sunt intelligēda. Ad
 dunt alij. Q̄n verba sunt duplicia z in
 rans inrēdit in vno sensu. z recipiēs in
 alio. tūc vba multiplicia. aut plus pre
 tendū r̄vni istoy sensuū fin cōem vsū
 aut equaliter p̄rēdūt vtrūq. Si p̄mū.
 tūc illius intētiōi standū est q illū sen
 sum intellexit. Si secūdū. tūc standū
 est iudicio bonor vtroz q p̄satis con
 secturis rōnibus p̄scendere d̄nt sa
 nioriz puriori intētiōi. S̄ qd si qd sal
 sum testimoniū ferret ex ignorātia fa
 cti. h̄. Tho. ibidē. In testimonio se
 rēdo nō d̄z hō p certo asserere qd sc̄
 ens illud de quo certus nō ē. h̄ dubiū
 d̄z sub dubio pferre. z id de quo cert⁹
 est p certo asserere. S̄ qz cōtingit ex

labilitate hūane memoriē q rep̄tat
 se homo quōq certū esse de eo qd falsū
 est. vt si aliqz cūz debita sollicitudine
 recogitās estimat se certū ēē de eo qd
 testat. illud testimoniū non ē falsum.
 nec peccat mortaliter hoc asserens. qz
 nō dicit falsum testimoniū p se ex in
 tentiōe. h̄ p accūs p̄ra illud qd inten
 dit. Dubitat adhuc. In indelibera
 tio in p̄urio. z s̄ i mēdacio excuset
 a pctō mortali. h̄. Sco. sup. iij. circa
 finē. Peritū qd ē ex pleno cōsensu
 est p̄ra p̄ceptum p̄me tabule. z p p̄is
 immediate auertens a fine vltio. z ita
 nihil sibi deficit de rōne pcti mortalis
 siue p̄uriū fiat ex habitu siue nō siue
 semel siue p̄suetudinarie. Si aut p̄u
 riū fiat indeliberate quantūcūqz fiat
 frequēt. cū accūs meritor⁹ requiratur
 q si plene hūan⁹. z ita ex deliberatiōe
 plena. z demeritor⁹ nō minus requirit
 idēz. nō. n. de p̄rio ad puniendū.
 qz ad p̄māndū. p̄t dīcī q illud p̄uri
 um indeliberatū etiā quoniescūqz ite
 ratū nō ē pctm mortale. Quidū tñ. q
 virtuosus b̄nē h̄z deliberatiōez. que
 nō videt deliberatio. qz h̄z prudentiaz
 magnā. z promptus est ad deliberan
 dum q̄si in tpe impceptibili. Ita pos
 set aliqz ex habitu opposito pruden
 tie acq̄rere facultatē deliberādi. p̄m
 pte de opposito q̄si in tpe impceptibi
 li. z illa deliberatio sequēs habitū ēēt
 sufficiēs ad rōnē pcti. sic p̄siliis delibe
 ratio i bono ēēt sufficiēs ad rōnē me
 ritū. Nō ḡ distinguo q̄tū ad rōnē pcti
 mortalis. q̄tū ad raritatē frequētiaz
 p̄uriū. h̄ in deliberationē z indelibe
 ratiōez. ita q deliberatio cōcurrēs red
 dīt pctm mortale. z si sine vnicā siue ex
 p̄suetudie. Et indeliberatio excusat si
 ue semel siue quiescūqz. h̄. Sco. Idēz
 tener de mendacio ad h̄ q sit mortale
 v̄l veniale. Vide etiā de hoc. s̄. ij. p̄ce
 pro per totum. Q̄tum ad tertium

Preceptum IX Capitulum I

Principalis q̄rit. vtz adducēs deū i testē
vt sit in iuramento assertorio ad aliqd
qđ tñs credit eē verū. licet nō sic verū. s̄
ad aliqd d̄ q̄ aliquā h̄z op̄inōē. t̄ tñ
maḡ assentit opposito peccet morta-
lit̄. **R̄n̄.** **Sco.** vbi p̄us sup̄ tertio dīcēs
Dico qđ ille cui iuraf. aut accipit ex le-
ge positiva. aut ex p̄suetudie iuramē-
tū tāq̄ simplr assertivū iurati. aut nō
tāq̄ simplr assertivū s̄ p̄babilē indu-
ctivū ad credēdū iuramēto. **P̄mo**
mō dico. qđ iurās q̄modo cūq̄ dubius
ē est qđ nō ē simplr certū t̄ deliberare
peccat mortalr. qđ ad p̄firmādū id qđ
asserit simplr eē certū verū. deū testē
inducit cū nō sit simplr certū. Et hoc
mō debēt intelligi oīa iuramēta illoz
q̄ aliqd iurāt i iudicio p̄ q̄ snia aliq̄ cō-
suevit ferri. q̄ snia oīno nō deberet fer-
ri. nisi illud assertū eēt simplr certū
Verbi gr̄a. Sentētia mort̄ nō debet
ferri nisi i crimie certo. s̄ iurās istū eē
criminiosū cū nō sit certū. quātūcūq̄
tñ p̄babilē p̄ecurēt eū eē talē t̄ i iu-
rans in tali foro vbi ex lege positiva v̄
p̄suetudie sequit̄ damnatio ad mortē
peccat mortalr. Cōsimilē i foro q̄cūq̄
vbi ex h̄ q̄ aliq̄s p̄uictus p̄ iurātes vel
iuramēta cōdemnat̄ tāq̄ reus. simplr
ibi nō tñ sit irreuerētia noi dei cōtra
p̄ceptum p̄me tabule. s̄ est p̄uictiosū
qđ nocturnū p̄mo. Et si dicas. Est
vile resp̄ publice alioquin mali n̄m̄is
m̄ultiplicarent̄. **R̄ndet dñs Deut. xvj.**
Iuste qđ iustū ē exeq̄ris. Sūt em̄ qđā
mala q̄ nō sunt puniēda p̄ hoīes s̄ re-
linquēda iurisdīctiōi diuine. puta oīa
in q̄bus homo vt homo nō pōt suffi-
cienter docere veritatē eo mō quo de-
beret doceri ad hoc vt iuste ferret snia
debita positiva. Nec in istis sunt soli
testes culpabiles s̄ etiam iudex. si ta-
men ip̄e sciat vt ex p̄suetudie testes nō
testificant̄ s̄ iuramēto s̄ s̄ credulita-
te. tūc em̄ nō deberet iste ferre sentētiā

qualis esset ferēda si culpa eēt simplr
p̄bata corā eo. **Sclt** em̄ ex cōsuetudie
culpā nō esse sufficientē p̄batā corā eo
vt tali pena puniat̄. Si aut̄ ex lege po-
sitiva habeat̄ v̄ p̄suetudie qđ iurāt nō
teneat̄ deponere de certitudie. s̄ d̄ cre-
dulitate. tūc etiā iurās nō peccat. dū-
modo ex signis p̄babilib⁹ cōiecturet̄
p̄ illā maḡ q̄ aliā. Sic habet d̄ scrū-
tīno i ordine faciēdo. c. vnico. In p̄-
mortionib⁹ q̄ talib⁹ siue ad q̄cūq̄ dī-
gnitates per electiōes. aut ad ordies.
aut etiā i alijs collegijs puta vniuersi-
tatib⁹ ad collegiū. in religiōib⁹ ad pla-
tionē. v̄ alios act⁹. si p̄suetudo appro-
bata h̄z qđ r̄siones respōdentū s̄ iu-
ramēto p̄stito. vel s̄ fide data. v̄ sub
obediētia. p̄missa. nō debēt intelligi ni-
si de credulitate q̄ntūz pōt hūana fra-
gilitas nosse. t̄ qđ r̄ndens nō nouit dī-
gnitatē i eo. debēt oēs tales r̄siones
intelligi fm̄ cōsuetudinē cōem. Nec
respōdētes peccāt i aliq̄. qđ p̄suetudo
est. vel lex positiva qđ talē testificatio d̄
credulitate sufficiat. Et ita fit i fauora-
bilib⁹. **Uniuersalit̄** aut̄ siue i fauora-
bilib⁹ siue i odiosis iurās d̄ illo cui⁹
oppositū maḡ credit̄ q̄ aliud. iurans
etiā de illo de q̄ simplr est dubi⁹. i. nō
magis assentit vni parti q̄ alteri. pec-
cat mortalr. qđ adducit deū tāq̄ in te-
stē illi⁹ qđ neutro mō est sibi certū. qđ
debet eē certū. Pōt em̄ p̄urū eē abs-
q̄ mētrī. puta si aliq̄s simpliciter dubi-
tans iurat partē p̄ qua dubitat. quaz
forte dicēdo nō mentiret̄. qđ nō h̄z op-
positum in mente. aut saltē in aliq̄ ca-
su vbi iurās tenet̄ esse certus de iurat̄.
si nō est ibi certus. t̄ tñ si illud asse-
ret sine iuramēto credens illud plus
q̄ oppositū. nō mētr̄et̄. Periculosū
est ergo frequēter h̄re iuramēta i ore
qđ in multis finonib⁹ sine iuramento
nō peccaret q̄s. vbi addito iuramen-
to peccat q̄s t̄ grauit̄. si fiat ex delibe-

ratione. Propt qd est velle illud pñtū
Matth. v. Sit fmo vester. est est. nō
non. hec de Sco.

Preceptum. ix. Capitulum. I.

Receptum

Ponū. Non pñtū pñtū
prore pñtū. Exo
di. xx. z Deut. v. Hoc
mādato z seqnti. hō i
seipō ordinat i affectū

Abns. **S**ed qz scia seu noticia pcedit
affectū. z carētia scia necessarioz q vo
cat ignorātia. causa ē multoz pñtū.
Idcirco pmo dicēda sunt de ignorā
tia tria pñcipalit. **P**ria qd sit. z qd sci
re tenemur. z qmplex est. **S**cdo quā
do ē pñtū. qñ auget vñ diminuit pñtū
Tertio qñ pñtū sit i grātia. **C**ōrū
ad pñtū notandū qz necessariū est de
ignorātia tractare. qz ignorātia qñqz ē
pñtū mortale. z scire est pñtū pñtū in
pñtū. pñtū pñtū illud Matth. xxv. Esuri
ui z nō dedistis mī māducare. Et stari
dicēt hedi. **O**biuidim⁹ re esuriētē. qñ
dicerēt. Ignorantim⁹ re pñtū i pau
perib⁹. h̄ xps dicit. **E**dū nō fecistis
vñ d̄ minorib⁹ istis. nec mībi fecistis
Et iterū. **D**iscēdite a me maledicti in
ignē eternū. **I**dem parz. j. **C**or. xliij.
Ignorās ignorabit. h̄ q ignorat a deo
est pñtū signū charitatis. z dñat
omī fatūis h̄ginib⁹. qñbus xps clausit
tam ianuā dicens. **N**escio vos. **I**dcir
co orat **P**s. Delicta iunētūis mee et
ignorātiās meas ne memineris. **S**c
cūdo notandū. qz ignorātia q est pñtū
est pñtū scie debite quā qz pñtū h̄c.
z scire tenet. **D**icit quā pñtū habere. qz
si est impossibilis. excusat. qz inuinci
bilis. **D**icit debite. qz si nō cadit s̄ de
bito. nō ē pñtū. **T**ertio notandū qz
ex debito tenent diuersi diuersa scire.
Sūt aut septē qz qñlibet adult⁹ scire te
net. aut operā dare ad talia addiscēdū

Prima tria ponit **T**ho. tractatu v. s.
pñtū. **P**rimo qñlibet tenet scire cre
dēda q in symcolo tenent z docent. **S**c
qd⁹ pñtū pñtū dicitū est. ca. ij. **S**cdo
desideranda. q de oñe dñica etiā in
pñtū pñtū dicitū sūt. **T**ertio opanda
q docent hoies leges. **E**st em hō s̄ tñ
pñtū lege. scz sub lege nature. diuina. z
sub positua. **L**ex nature nihil aliud ē
qz lūmē intellect⁹ nob infusū a deo. p
qd cognoscim⁹ qd vitare. qd ve agere
debeam⁹. **E**t hāc dedit nob de⁹ in cre
atione. a q multi p ignorātiā se excusa
ri purāt. **O**ñ **P**s. **M**ulti dicūt quis
oñdit nob bona. **R**n. **D**avid. **S**igna
tū est sup nos lūmē vñtus tui dñe.
Hec lex i oib⁹ est. **I**udeis. paganis z
xpianis. **E**t inclināt ad talia z filia. q
vultis. **S**upple. fm rōnē rectā. vt faciāt
vob. **S**upple. ex debito hoies. eadē fact
te eis. **E**t q nō vultis. **S**upple. fm rōnē
rectā vob fieri. **S**upple. idēbit. alijs ne
faciāt. **O**ñ bonū ē faciendū. nullū
malū est faciendū. z filia. **D**e qd⁹ **R**o.
ij. **G**ētes q legē. **S**upple. sc̄ptā nō ha
bēt nālter ea q legis sūt faciūt. h̄mōt
legem non habentes ipsi sibi sunt lex
qui ostendūt opus legis sc̄ptū i cor
dibus suis. **T**estimonitū reddente illis
pñtū ipsoz. **S**cdo est qñlibet sub lege
diuina q tradit i sc̄pturis sacris noui
testamētī pñtū. int q sūme necessa
riū ē scire decē pñtū. **A**d q sciēda vt
dīc **C**ācella. i. triptito. tenet qñlibet p se
vt p aliū talē diligētā apponē p pñtū
stētatiōe ponēt. z eo maiorē q imortal
aia est pñtū corpe. **R**ō ē. qz sine pñtū
ceptoz noticia nullus pñtū pñtū
vitare pñtū. aut ab eis resurgere. **D**oy
em i grātia ex desiderio pñtū nō
excusat. h̄ accusat z dñat. **T**ertio qñ
bet hō est etiā sub lege positua eccle
sie. **O**ñ **T**ho. i. liij. dist. xl. ar. vlt. dicit.
Ecclēsie pñtū habet eandē vñtū